

Nr 105.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare anslag för undersökningar rörande vissa vattenregleringsföretag; given Stockholms slott den 23 februari 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden under punkterna 1:o och 2:o hemställt.

GUSTAF.

Axel Rubbestad.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, ÖHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Föredraganden, statsrådet Rubbestad, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet.

Jag anhåller att få underställa Kungl. Maj:t två framställningar om ytterligare anslag för undersökningar rörande vattenregleringsföretag.

1:o.

Förbättrad vattenavrinning från Ringsjön i Malmöhus län.

Under vintern 1942/43 inträffade på grund av för högt vattenstånd i Ringsjön i Malmöhus län svåra översvämningar av de kring nämnda sjö liggande markerna. Sedan med anledning härav ett antal markägare vid sjön

gjort framställning om sakkunnig utredning rörande erforderliga åtgärder för undvikande för framtiden av översvämningar vid sjön, föreslog Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen den 21 april 1943, nr 219, att för verkställande av undersökningar rörande förbättrad vattenavrinning från Ringsjön måtte från statens avdikningsanslag få tagas i anspråk ett belopp av högst 30 000 kronor. I skrivelse den 15 juni 1943, nr 300, biföll riksdagen nämnda proposition.

Genom beslut den 23 juli 1943 uppdrog härefter Kungl. Maj:t åt lantbruksstyrelsen att med anlåtande av erforderlig extra arbetskraft låta verkställa ifrågavarande undersökningar och utredning. Härjämte medgav Kungl. Maj:t, att ett belopp av högst 30 000 kronor från statens avdikningsanslag finge för bestridande av med uppdraget förbundna kostnader av lantbruksstyrelsen disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med ett av styrelsen framlagt förslag.

I skrivelse den 23 januari 1945 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för fortsättande av förenämnda undersökningar från statens avdikningsanslag ytterligare måtte få tagas i anspråk ett belopp av 87 000 kronor. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Den för ifrågavarande undersökningar uppgjorda planen omfattade dels kartläggning och avvägning av samtliga de markområden vid Ringsjön, vilka voro beroende av den påtänkta regleringen av sjöns vattenstånd, dels ock undersökning av sjöns avlopp, Rönneån, ned till Stockamöllans vattenverk, beläget omkring 7 kilometer nedanför sjöns inflöde i ån. Undersökningarna äro numera till större delen utförda. Av de anvisade medlen återstår ett belopp av omkring 1 500 kronor.

Under utredningens gång har emellertid befunnits nödvändigt att utsträcka undersökningarna till att omfatta förhållandena i Rönneån även nedanför Stockamöllan för utronande av den inverkan, som en ökad avtappning från Ringsjön kan få på jord och anläggningar i Rönneåns dalgång ned till åns mynning i Skälderviken. På nämnda sträcka, som har en längd av omkring 80 kilometer, inträffa, enligt vad en förberedande undersökning givit vid handen, redan nu stora skador även vid vanliga flöden, i det att odlade marker översvämmas och driften vid vissa kraftverk försvåras. Under den ovanligt nederbördsrika eftersommaren 1943 blevo dessa översvämningar särskilt omfattande och förlustbringande. Det torde vara uppenbart, att sålunda redan nu förefintliga översvämningsrisker komma att ökas genom den ifrågasatta regleringen av Ringsjöns högvatten. Det lär därför bliva nödvändigt att utsträcka de nu pågående undersökningarna till att omfatta jämväl Rönneåns hela utsträckning ned till dess utlopp.

Dessa nya undersökningar jämte erforderliga utredningar i regleringsfrågan måste förutsättas taga en avsevärd tid i anspråk. Lantbruksstyrelsen finner sig böra uppskatta denna tid till omkring 3 år. Att redan nu med någorlunda tillförlitlighet uppskatta kostnaderna för sålunda påkallade förrättningsåtgärder låter sig icke göra. Styrelsen anser sig emellertid böra för år 1945 räkna med en kostnadssiffra av 42 000 kronor enligt följande preliminärt uppgjorda beräkning.

Arvode till ledaren av undersökningarna under 12 månader å 250 kronor	kronor	3 000
Arvode till 2 ingenjörer under 12 månader å 2×800 kronor	»	19 200
Kostnader för hantlangning; 6 man under 40 veckor med en avlöning av 72 kronor per vecka eller 1 krona 50 öre per timme	»	17 280
Övriga kostnader	»	2 520
	Summa kronor	42 000.

Det måste givetvis ställa sig ytterligt vanskligt att uppställa en någorlunda tillförlitlig kalkyl beträffande kostnaderna för därefter återstående förrättningsåtgärder. Nämda kostnader torde emellertid kunna uppskattas till 45 000 kronor. Till fortsättande av ifrågavarande undersöknings- och utredningsarbete under innevarande och de närmast följande två kalenderåren torde sålunda ett belopp av (42 000 + 45 000 =) 87 000 kronor böra stå till förfogande.

Statskontoret har i remissutlåtande den 31 januari 1945 uttalat, att ämbetsverket icke kunnat undgå finna det tveksamt, huruvida ytterligare statsmedel borde anvisas för ifrågavarande undersökningsarbeten. Därest emellertid så skulle befinnas vara påkallat, hade statskontoret ur de synpunkter, ämbetsverket närmast hade att företräda, icke funnit anledning till erinran mot vad lantbruksstyrelsen i ärendet hemställt.

Såsom av det förut anförda framgår har lantbruksstyrelsen vid fullföljandet av sitt ifrågavarande uppdrag bland annat verkställt undersökning av den närmast Ringsjön belägna delen av sjöns avlopp, Rönneån. Återstående del av nämnda å ned till dess utflöde i Skälderviken har däremot icke varit föremål för noggrannare undersökning. Emellertid synes vad lantbruksstyrelsen anfört giva vid handen, att den ifrågasatta regleringen av Ringsjöns vattenstånd skulle kunna medföra ökade risker för översvämningar i sistnämnda del av Rönneån. Förhållandena därstädes synas redan nu vara sådana, att översvämningar kunna inträffa även vid vanliga vattenflöden. För att ett vattenregleringsföretag skall giva önskat resultat synes det därför vara nödvändigt, att ifrågavarande undersökningar utvidgas till att omfatta Rönneåns hela utsträckning ned till dess utlopp. Med hänsyn härtill och då, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, dessa nya undersökningar måste förutsättas bli så omfattande och tidsödande, att de icke torde kunna åvägabringas på initiativ och bekostnad av vederbörande markägare, anser jag mig böra förordna, att desamma genom lantbruksstyrelsens försorg utföras på statens bekostnad.

Före-
draganden.

De av lantbruksstyrelsen i ärendet verkställda kostnadsberäkningarna ha icke givit mig anledning till erinran. För ändamålet skulle sålunda erfordras ett belopp av 87 000 kronor, vilket belopp torde böra anvisas från statens avdikningsanslag. Härtill synes riksdagens medgivande böra inhämtas. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets

användning. Det lärer få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest riksdagen godkänner vad jag nu föreslagit, meddela närmare föreskrifter rörande ifrågavarande undersökningars bedrivande och övriga därmed sammanhängande spörsmål. För den händelse undersökningarna leda till utförande av torrläggningssåtgärder med anlitande av statsbidrag i därför gängse ordning, böra statens utgifter för undersökningarna avräknas å statsbidraget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för verkställande av undersökningar rörande förbättrad vattenavrinning från Ringsjön i Malmöhus län må från statens avdikningsanslag ytterligare tagas i anspråk ett belopp av högst 87 000 kronor.

2:o.

Tämnarens reglering i Västmanlands och Uppsala län.

I anledning av en vid 1933 års riksdag väckt motion (II: 53) medgav riksdagen (r. skr. nr 156), att Kungl. Maj:t finge efter den närmare utredning, som kunde anses erforderlig, och på de villkor, som Kungl. Maj:t kunde komma att föreskriva, till bestridande av vissa kostnader för då pågående syneförrättning rörande Tämnarens reglering m. m. från statens avdikningsanslag under budgetåret 1933/34 anvisa statsbidrag med högst 20 000 kronor, mot det att härav utbetalat belopp avräknades å det statsbidrag, som till genomförande av sagda regleringsföretag framdeles kunde bliva beviljat från nämnda anslag. Vid 1938 års riksdag (prop. nr 179; r. skr. nr 184) medgavs, att för ifrågavarande ändamål finge från statens avdikningsanslag anvisas ytterligare högst 24 000 kronor under, bland andra, förenämnda villkor.

Härefter har 1941 års riksdag (prop. nr 60, punkt 2; r. skr. nr 98) medgivit, att för ändamålet finge från statens avdikningsanslag anvisas ytterligare ett belopp av högst 27 000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 mars 1941 skulle detta belopp på rekvisition i mån av behov utanordnas till länsstyrelsen i Västmanlands län, som beträffande användningen av beloppet hade att iakttaga vissa i beslutet meddelade särskilda föreskrifter. Högst 2 000 kronor finge sålunda användas för avlönande enligt grunder, som angåves av lantbruksstyrelsen, av viss ytterligare arbetskraft hos vederbörande lantbruksingenjör. Vidare skulle länsstyrelsen äga att av ifrågavarande medel, intill ett belopp av 25 000 kronor, mot vederbörliga av lantbruksstyrelsen godkända räkningar utbetala sådan gottgörelse för syneförrättningen och därmed förenade undersökningar m. m., som kunde tillkomma dels vederbörande lantbruksingenjör enligt gällande lantbruksingenjörstaxa, dels ock biträdande förrättningsman och gode män enligt de grunder, som i berörda avseende funnes angivna i kungörelsen den 10 mars 1922 (nr 103) angående gottgörelse åt synemän vid vissa syneförrättningar. Från det statsbidrag, som enligt gällande bestämmelser framdeles kunde komma att anvisas till företagets utfö-

rande från statens avdikningsanslag, skulle avräknas vad för nu förevarande ändamål utbetalats.

Ifrågavarande företag för reglering av vattenståndet i sjön Tämnaren och dess avlopp m. m. avser att bereda möjlighet till bättre torrläggning och råda bot mot översvämningar å stora odlade och oodlade områden belägna kring eller för sin torrläggning beroende av dessa vattendrag.

I skrivelse den 6 februari 1945 har lantbruksstyrelsen hemställt om anvisande av ytterligare statsbidrag för undersökning rörande ifrågavarande vattenregleringsföretag. Över skrivelsen, vid vilken fanns fogad en av lantbruksingenjören H. Welin-Berger gjord, den 29 januari 1945 dagtecknad framställning i ämnet, har statskontoret den 14 februari 1945 avgivit infordrat utlåtande.

Lantbruksingenjören Welin-Berger har framhållit i huvudsak följande.

För att synförrättningen rörande Tämnarens sänkning skulle kunna avslutas under år 1942 hölls förberedande slutsammanträde i frågan den 31 juli samma år. Emellertid tillkommo vid detta sammanträde nya yrkanden och framställningar, vilka medförde att de av företaget berörda områdena blevo väsentligt utvidgade. Härigenom nödvändiggjordes, att undersökningarna utsträcktes ned till Tämnaråns utlopp i Östersjön, varigenom ytterligare en sträcka av 30 kilometer måste undersökas genom sektioneringar och avvägningar samt kartor anskaffas över kringliggande områden. Erforderliga fältarbeten utfördes under år 1943, varefter det tillkommande materialet har bearbetats.

Denna utvidgning av förrättningen har medfört att de för företaget beräknade förrättningskostnaderna icke bliva tillräckliga utan ytterligare medel äro erforderliga för ändamålet. Redan under år 1943 voro de beviljade beloppen tagna i anspråk och under ett och ett halvt års tid har förrättningsmannen icke erhållit några förättningsarvoden. Såvitt nu kan bedömas torde för företagets slutförande erfordras ytterligare cirka 10 000 kronor såsom förrättningsarvoden.

För närvarande disponerar förrättningsmannen tre kontors- och ritrum m. m. samt en del utrymmen för arkiv, men då det ställts i utsikt att ytterligare arbetskraft skall kunna ställas till förfogande ha anskaffats ytterligare tvenne rum, vilka bliva färdiga den 1 februari och äro belägna i en intilliggande byggnad. Då förrättningsmannen med nuvarande arvodesförhållanden ej kan bekosta dessa nya utrymmen, vilka tillkomma endast för att forcera anförtrodda utredningsarbeten, hemställs att anslag måtte utgå av statsmedel till bestridande av hyreskostnaderna för nämnda två rum med 150 kronor i månaden från och med den 1 februari 1945 och tills vidare.

Lantbruksstyrelsen har för sin del hemställt, att för bestridande av kostnaderna för utredning rörande Tämnarens reglering måtte på i huvudsak enahanda villkor, som föreskrivits i Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 28 mars 1941, anvisas ytterligare ett belopp av 10 000 kronor. I fråga om förrättningsmannens framställning om anslag av statsmedel till bestridande av hyreskostnaderna för ytterligare tjänstelokaler har styrelsen erinrat, att det enligt 22 § andra stycket instruktionen den 26 januari 1923 (nr 30) för statens lantbruksingenjörer m. fl. åläge lantbruksingenjör att, bland annat, själv hålla erforderlig tjänstelokal. Med hänsyn härtill har styrelsen funnit

sig icke kunna tillstyrka bifall till förrättningsmannens ifrågavarande hemställan.

Statskontoret har förklarat, att ämbetsverket i likhet med lantbruksstyrelsen och på av denna anförda skäl icke kunde förorda, att särskilt bidrag av statsmedel medgåves utgå till förrättningsmannen för tjänstelokaler. Beträffande framställningen i övrigt undandrog det sig statskontorets bedömande, huruvida tillräckliga skäl förelåge för anvisande av ytterligare statsbidrag till ifrågavarande regleringsföretag utöver tidigare medelsanvisningar. Där est så emellertid ansåges vara fallet, syntes det erforderliga medelsbeloppet, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, efter riksdagens medgivande böra anvisas att utgå från statens avdiktninganslag.

Föredraganden.

Vad i ärendet anförts giver vid handen, att ifrågavarande undersökningar måst utsträckas i icke obetydlig omfattning. Då det emellertid gäller betydande arealer jord, som genom reglering av vattenståndet i sjön Tämna och dess avlopp kunna bättre torrläggas och skyddas mot förödande översvämningar, synas ytterligare statsmedel böra ställas till förfogande så att utredningsarbetet rörande regleringsföretaget snarast kan slutföras. Däremot finner jag mig i likhet med lantbruksstyrelsen och statskontoret icke kunna biträda förrättningsmannens hemställan om ersättning av statsmedel till bestridande av kostnaderna för utökning av tjänstelokalerna.

Mot beräkningarna av medelsbehovet för ifrågavarande undersökningar har jag intet att erinra. Ett belopp av 10 000 kronor torde sålunda böra anvisas för ändamålet samt i likhet med tidigare beviljade medel utgå från statens avdiktninganslag. Härtill synes riksdagens medgivande böra inhämtas. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdiktninganslagets användning. Därest riksdagen godkänner vad jag nu föreslagit, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande beloppets disposition. Vad av beloppet utbetalas för ifrågavarande ändamål bör sedermera avräknas på det statsbidrag, som kan bliva beviljat för företagens utförande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att såsom ytterligare bidrag till bestridande av kostnaderna för utredning rörande Tämnaens reglering m. m. må från statens avdiktninganslag anvisas ett belopp av högst 10 000 kronor.

Vad föredraganden ovan under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
C. W. Rhedin.